

יום הכיפורים כמאפשר אהבה ממבט שני לעצמנו ולעולם

רבים מאמינים כותבת תמי טיש "כי הקשר בין ההורים לתינוק ביולוגי, מותנה ומתקיים מהשנייה הראשונה שבה יוצא העולל לאוויר העולם. מתברר כי לא תמיד זה כך" משום שהצפיות לא תואמות את המציאות. יתכן שבני האדם אופטימיים למדי. מכל מקום, בכתבה זאת, אחת האימהות מתארת את המפגש הראשון שלה עם בתה הבכורה כחוויה טראומטית במיוחד: "התינוקת שלי נולדה בשבוע ה-41 אחרי שהיה לי כבד וכל כך רציני שהיא תצא כבר. גם הלידה היתה סיוט מתמשך. כאב לי ברמה שאני לא מסוגלת להסביר. מה שהחזיק אותי לאורך הלידה היתה המחשבה על התינוק שעומדים לשים בחיקי. כשהיא יצאה סוף סוף, דמיינתי לי מלאכית זהובת שיער, ופתאום הניחו עליי יצורה מקומטת, אפורה, שנראתה יותר כמו שדון מאשר כמו תינוקת קטנה. התחלחלתי". הפער הזה בין הרגע שלפני ובין הרגע שאחרי מצטייר כמעבר מאוד חד, לטוב ולרע.

דומה שמעבר זה בין התכנון והצפייה למציאות, בכל תחומי חיינו, הוא בלתי נמנע בעולם הזה. חז"ל רומזים לנו שמעבר זה התרחש אף אצל הקב"ה. כשם שבני אדם המתכננים להקים מבנה אינם מחליטים קונסטרוקטיבית, רק לאחר הקמתו, אלא בשלב ישנו מהנדס או אדריכל המתכנן את צורתו של הבניין ובשלב השני, עוברים לביצוע העבודות בפועל. תהליך זה, על פי חז"ל, ככל הנראה, היה בבריאת העולם. על פי המדרשים, היו שני שלבים, בתהליך הבריאה. שלב התוכנית 'הסתכל הקב"ה בתורה' ובשלב השני שלב ההגשמה 'וברא עלמא'. העיון המדרשי מלמד אותנו שגם אצל הקב"ה ישנו מימד של פער בין התכנון הבריאה ובין מה שהתרחש בפועל. קשה לחשוב שאצל הקב"ה קיים מימד כזה.

לקושי זה, עונה הרמח"ל "מפני שרצה העליון שיוכלו בני האדם להבין קצת מדרכיו ופעולותיו. ואדרבא! רצה שיהיו משתדלים על זה ורודפים אחרי זה מאוד" (דעת תבונות עמ' 25). נמצאנו למדים, איפוא, שהעולם הזה במהותו נברא כך, לפיו הרגע לפני לעולם אינו דומה לרגע שאחרי. משום כך, סיטואציות הללו אינן אמורות לגרום לנו, לכאורה, לאכזבה או לחוסר נוחות ברגעים. יתר על כן במצב זה אנו דומים לבוראנו, כשם שאצלו פער זה קיים. באופן פרדוקסאלי כאשר נדע שאנו בני אדם זאת ההתחלה שלהו להתחיל לצעוד לדרך המובילה בית אל.

דומני שסיפור להלן יש בכוחו ללמדנו נקודה חשובה זאת "כשחזר ר' לייבלה אייגר מקוצק, שאלו אביו רבי שלמה: מה למדת בקוצק? השיב לו: למדתי שם שלושה דברים: אדם הוא אדם, מלאך הוא מלאך, ואם ירצה האדם יוכל להיות יותר ממלאך. ועוד, ש"בראשית ברא אלוקים" - ה' ברא את הראשית, ואת השאר השאיר בשביל האדם" (סיפורים חסידיים). לאמור, על האדם להכיר בעובדה שהוא אדם. בעקבות David Hume (פילוסוף והיסטוריון סקוטי 1711-1776) להיות אדם פירושו, להכיר את כל הצדדים שבנו, גם הצדדים שאיתם אנו מתקשים להזדהות. צדדים הללו הם צדדים שאנו מתקשים לפגוש בהם בפעם נוספת. כתב ושר אריק איינשטיין "היתה זו אהבה ממבט ראשון כמו בסיפורים אהבה ממבט ראשון". להיות אדם פירושו לפגוש את עצמך שוב ולפתח אהבה ממבט שני מה שאתה ולא כפי התכנון. דומה שהעולם המערבי מדגיש יותר צד אחד של האישיות, צד שקל לנו להזדהות איתו. ולכן גם, בדומה לאהבה ממבט ראשון, באופן קבע אנו מתאמצים להראותו כלפי חוץ. אהבה ממבט שני זאת היכולת של האדם להכיר את הצד האחר- האפל של האישיות ולקבל אותה. היהדות מלמדת אתנו לאהוב את עצמנו ואת העולם ממבט שני. אמור מעתה, היכולת שלנו להכיר את עצמנו כבני אדם ולא כמלאכים זה מה שמאפשר לנו, אם נרצה בכך, להיות מסוגלים להפוך יותר ממלאכים, יתר על זאת, להשלים את הבריאה בעולם.

על רקע זה, נוכל עתה להבין את סודו הכמוס של יום הכיפורים. יום הכיפורים כוחו רק בעולם בו יש פער בין השלב שלפניה והשלב שאחרי. יום הכיפורים ניתן לבני האדם ולא למלאכים. ביום זה יש לאדם הזדמנות לעמוד מול הקב"ה כאדם. ומשם להתחיל את אהבה לעצמו ולעולם, אבל הפעם אהבה ממבט שני. המודעת לכל הצדדים. תשובה בנויה על שני יסודות סותרים בחינת שני כתובים המכחישים זה את זה כותב הרב סולובייצ'יק. "היסוד הראשון בתשובה בה לביטוי בהכרת החטא. הרגשה של הכרת החטא היא ביסודה בתחושה של ייאוש של רזיגנציה אדם מסתכל במעשיו אומר חטאתי עויתי אני אשם. כלומר אני מודה באשמה, אני מודה בכך שאני פושע...ההרגשה של הכרת החטא היא הרגשת השפלות והאפסות של מי אני ומה אני ראוי לבוא לפני ה' ולהתקרב לפניו...הוא מסתכל ורואה כי כל חיינו הם חוסר תפל וחוסר משמעות...אבל יש בה בתשובה יסוד אחר, מנוגד לראשון ועם זאת חלק ממנו. יסוד הוא האמונה בבורא עולם ובאישיותו הרוחנית של האדם אמונה זאת אומרת כי, למרות היות האדם משוקץ ומתועב הוא יכול בכוחות עצמו להתרומם ולצאת מסוגר מצבו המייאש" (הרב סולובייצ'יק על התשובה עמ' 160)

התשובה מקרבת את הרחוקים כתב הרמב"ם (יד החזקה פרק ז) שנזכרה להתקרב אל עצמנו בדרך זאת.

שרון שלום
רב קהילת קדושי ישראל